

ἀέκων κατέστην · εἰ γὰρ αὐτὸ εἶχον, ὅτε τὰ μικρὸν πρόσθεν ἔγραφον, ἄλλως ἂν ἐπεκεχειρήκειν πραγματεύεσθαι τὸ προχείμενον. Ὁ μὲν οὖν ἀνώνυμος ὑπομνηματιστής, διεξελθὼν, ἐν τοῖς εἰς τὰ Πρώτερα Ἀναλυτικὰ ὑπομνήμασι, τὰ περὶ τῶν τριῶν Συλλογιστικῶν Σχημάτων, καὶ τῶν κατ' αὐτὰ Συζυγιῶν, οὕτως περὶ τοῦ Δ' τοῦ δε Σχήματος διέξεισιν ἐπαπορῶν καὶ ἐπιλυόμενος.

ΑΠΟΡΙΑ.

« Παρὰ ταῦτα μὲν οὖν ἕτερον Σχῆμα γενέσθαι Συλλογιστικόν, ἀδύνατον ἔδοξε τῷ τε Ἀριστοτέλει καὶ τοῖς περὶ αὐτόν. Ἀδύνατον γὰρ καὶ ἄλλην τινα σχέσιν παρὰ τὰς εἰρημένας ἐν τρισὶν ὅροις τὸν μέσον ὅρον πρὸς τοὺς δύο συνταχθῆναι τοὺς ἄκρους. Θεόφραστος δὲ καὶ Εὐδήμος, καὶ τινες ἑτέρας Συζυγίας παρὰ τὰς ἐκτεθείσας τῷ Ἀριστοτέλει, προστεθήκασιν τῷ Πρώτῳ Σχηματι, [περὶ ὧν ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα ἐροῦμεν] · ἅς καὶ τέταρτον ἀποτελεῖν Σχῆμα, τῶν νεωτέρων ὠήθησάν τινες, ὡς πρὸς πατέρα τὴν δόξαν, τὸν Γαληνὸν ἀναφέροντες · λόγῳ δὲ πρὸς ἐμπέδωσιν ταύτης χρῶνται τοιῷδε · »

« Εἰ γὰρ ἐστὶ κατ' ἄλλην τινα σχέσιν παρὰ τὰς εἰρημένας τὸν μέσον πρὸς τοὺς ἄκρους συνταχθῆναι ὅρον, ἔσται καὶ ἄλλο παρὰ τὰ εἰρημένα Συλλογιστικὸν σχῆμα · »

« Ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον ·

« Ἄρα καὶ τὸ Δεύτερον.

« Δείκνυται ἢ Ἐλάττων · ἔστι γὰρ τὸν μέσον ὅρον Ἀντιστρόφως τῷ Α'. Σχήματι κατηγορεῖσθαι μὲν τοῦ Μείζονος ἄκρου · ὑποκεῖσθαι δὲ τῷ Ἐλάττονι · οἶον

« Πᾶς ἄνθρωπος ζῶν ·

« Πᾶν ζῶον ἐστὶν οὐσία ·

« Τίς ἄρα οὐσία ἐστὶν ἄνθρωπος ·

« Μείζον μὲν ἄκρον ὁ ἄνθρωπος, ὅτι ἐν τῷ Συμπεράσματι
 « τυγχάνει κατηγορούμενον. Ἐλάττον δὲ ἡ οὐσία, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ
 « Συμπεράσματί ἐστὶν ὑποκείμενον · ὦν τοῦ μὲν ἀνθρώπου
 « κατηγορεῖται τὸ ζῶον, ὅπερ ἐστὶ Μέσος ὄρος, τῇ δὲ οὐσίᾳ ὑπό-
 « κείται, Ἐλάττον ἄκρον οὐσίῃ. »

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐπιχειρήματα τῶν προισταμένων τοῦ κατὰ
 Γαληνὸν Δ' Σχήματος· δεικνύοντα τοῦτο συστατὸν διὰ τοῦ δύνασθαι
 τὸν Μέσον ὄρον καὶ τετάρτην μετάθεσιν λαμβάνειν · οἷμαι δὲ ἄλλοις
 ἡμῖν ἀνωτέρω ἀποδέδεικται τὸ κατὰ φύσιν εἶναι τὸ σχῆμα παντά-
 πασιν · οἷς κάκεινο προσκείσθω. Ὅτι τὸ σχῆμα καὶ χαρίεν τι φέρει,
 κλιμακῆδόν τοῦ Κατηγορουμένου εἰς ὑποκείμενον μεθισταμένου·
 οἷον ·

Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον ·

Πᾶν ζῶον ἔμψυχον ·

Τὶ ἔμψυχον ἄνθρωπος ·

Ἐνθα προὔκειτο δεῖξαι, ὅτι ἔμψυχον ὁ ἄνθρωπος· ἢ καὶ οὕτω

Τὸ Α ἐν τῷ Β

Τὸ Β ἐν τῷ Γ

Τὶ τοῦ Γ τὸ Α.

Ἀλλὰ καὶ μετατεθέντος τοῦ Συμπεράσματος εἰς Μείζονα, καὶ ταύτης
 εἰς Ἐλάττονα, πάλιν τὸ Σχῆμα τοῦ

ΚΑΘ' ὙΠΟ

φυλαχθήσεται, μένον ὡς εἶχεν· οἷον,

Τὶ ἔμψυχον ἄνθρωπος·

Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον ·

Πᾶν ζῶον ἔμψυχον.

Ὁ δὲ ὑπομνηματιστής πρὸς ταῦτα ἀπαντᾷ οὕτως.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ.

« Ἐχει μὲν τοι ἀνελλειπῶς τὰ ἐκτεθέντα τῷ φιλοσόφῳ σχή-
 « ματα, ὡς καὶ τοῖς γνησίοις αὐτοῦ θιασώταις δοκεῖ· εἰ γάρ τις
 « ἐπισταίῃ τοῖς τῶν ἀντικειμένων λόγοις, οὐ τὴν διάφορον τοῦ
 « Μέσου πρὸς τοὺς ἄκρους σχέσιν εὐρήσει ποιοῦσαν τὴν ἐν τοῖς
 « τοιούτοις Συλλογισμοῖς διαφορὰν, ἀλλὰ τὴν μετάταξιν τῶν
 « Προτάσεων, καὶ τὴν ἀντεστραμμένην τοῦ Συμπεράσματος
 « συναγωγὴν. Τὸ Ἐλαττον ἄκρον τοῦ Μείζονος κατηγοροῦσαν·
 « τὰ γὰρ λοιπὰ οἱ αὐτοὶ εἰσι τοῖς ἐν τῷ Δ' Σχήματι Συλλογι-
 « σμοῖς.

Προστίθησι δὲ καὶ τὰ ἐξῆς πλατύτερον τὸ αὐτὸ λέγοντα.

« Ἡ ἐν τοῖς τοιούτοις Συλλογισμοῖς διαφορὰ, οὐ τὴν διάφο-
 « ρον σχέσιν τοῦ Μέσου ὅρου πρὸς τοὺς ἄκρους ποιεῖ, ἀλλὰ τὴν
 « μεταξὺ τῶν Προτάσεων καὶ τὴν ἀντεστραμμένην τοῦ Συμ-
 « περάσματος συναγωγὴν, ἅτε τὸ Ἐλαττον ἄκρον τοῦ Μείζονος
 « κατηγοροῦσα, ἥτοι τὸν ἄνθρωπον, κατὰ τῆς οὐσίας· ὃν γὰρ
 « ἀνωτέρω ἐξέθεντο Συλλογισμὸν, οὐ δὲν τοῦ ἐν Α' Σχήματι δια-
 « φέρει, ἔχει δ' ὅμως τὴν τῶν Προτάσεων τάξιν ἐνηλλαγμένην·
 « ἔδει γὰρ αὐτοὺς τὴν οὐσίαν ἐπὶ πλεόν οὔσαν τοῦ ἀνθρώπου
 « Μείζον ἄκρον ποιεῖν, τὸν δὲ ἄνθρωπον Ἐλαττον τιθέναι ἄκρον,
 « καὶ εἰπεῖν οἷον,

Πᾶν ζῶον οὐσία·

Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,

Πᾶς ἄνθρωπος οὐσία.

« Αὐτοὶ δὲ τὴν τάξιν ταύτην μετέθεσαν, καὶ τὸν ὑγιῆ Συλλογισμόν,
 « ἀσυλλογίστως συνελλογίσαντο, καὶ ἀπαιτοῦντα ἀεὶ τὰ ἐπὶ
 « πλεόν μείζονα γενέσθαι ὄρον, καὶ ἐν τῷ Συμπεράσματι κατη-
 « γορεῖσθαι, ὡς ἡμεῖς ὑγιῶς ἐσχηματίσαμεν.

Ταῦτα μὲν οὖν δηλοῖ οὐ μικρὸν διενεχθῆναι τοὺς μετὰ Γαληνὸν
 Λογικευομένους Περιπατητικούς τε καὶ Γαληνικούς. Τὰ μὲν τοι
 τῆς Ἐνστάσεως τῶν Περιπατητικῶν ἐπιχειρήματι βέβηκε τῷ, ὅτι
 μετάταξις τῶν Προτάσεων τοῦ Πρώτου Σχήματός ἐστι, καὶ οὐχ
 ἕτερον Σχῆμά ἐστι· καὶ τῷ ἀνελλειπῶς ἔχειν τὰ ἐκτεθέντα ὑπὸ τοῦ
 φιλοσόφου· φησὶ δ' Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Προτέρῳ τῶν Ἀναλυτικῶν
 οὕτως·

« Εἰ οὖν ἀνάγκη λαβεῖν πρὸς ἄμφω κοινόν. Τοῦτο ἐνδέχεται
 « τριχῶς· εἰ γὰρ τὸ α τοῦ γ, καὶ τὸ γ τοῦ β κατηγορήσαντες, ἢ
 « τὸ γ κατ' ἀμφοῖν, ἢ ἄμφω κατὰ τοῦ Γ. Ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ εἰρη-
 « μένα Σχήματα, φανερόν ὅτι πάντα Συλλογισμόν ἀνάγκη γίνε-
 « σθαι διὰ τούτων τινὸς τῶν σχημάτων.

Καὶ κατωτέρῳ δὲ πάλιν φησὶ·

« Φανερόν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι οὐ μόνον ἐγχωρεῖ διὰ ταύ-
 « τῆς τῆς μεθόδου γίνεσθαι πάντας τοὺς Συλλογισμοὺς, ἀλλὰ καὶ
 « ὅτι δι' ἄλλης ἀδύνατον. ἅπας μὲν γὰρ Συλλογισμὸς δέδεικται
 « διὰ τινος τῶν προειρημένων Σχημάτων γινόμενος.

Διατάξωμεν δὲ καὶ Τρισχημάτως τὸ παράδειγμα πρὸς δῆλωσιν
 τῶν τριῶν Σχημάτων· οἷον

τὸ γ ἐστὶν α	}	καθ' ὑπὸ·
τὸ β ἐστὶ γ		
τὸ α ἐστὶ γ	}	δὶς κατὰ·
τὸ β ἐστὶ γ		
τὸ γ ἐστὶν α	}	δὶς ὑπὸ·
τὸ γ ἐστὶ β		

Ὅτι μὲν τὰ Σχήματά ἐστι ταῦτα κατ' Ἀριστοτέλην, δῆλον. Τὰ δὲ γράμματα τὸ α καὶ β ἕνεκα παραδείγματος μόνον τέθειται. Ἦν γὰρ λάβωμεν τρεῖς ὄρους σημαντικούς ἀντὶ τῶν α, β, γ, ἀδύνατον προσαρμόσαι τούτους τῷ Τριττῷ τῶν Σχημάτων· ἔστωσαν δὲ μόνον παραδείγματος ἕνεκα.

Ἄλλ' ἡμεῖς ἀρκεσθησόμεθα ἀποδείξαι τὴν τετάρτην μετάθεσιν τοῦ Μέσου ἀναγκαίαν, καὶ ἐξ αὐτῶν μάλιστα, ὧν συνελλογίσαστο Ἀριστοτέλης πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ τρισχημάτου τῶν κατηγορικῶν Συλλογισμῶν· τὰ γὰρ ἀνωτέρω ἐκ τῶν Ἀναλυτικῶν εἰσηγηγεμένα οὕτω περαίνει κατὰ τὸ Δ' σχῆμα.

Οἱ κατηγορικοὶ Συλλογισμοὶ ἐξ ἀνάγκης εἰσὶν,

ἢ τὸ α κατὰ γ,
καὶ τὸ γ κατὰ β·
ἢ τὸ γ κατ' ἀμφοῖν·
ἢ ἄμφω κατὰ γ.

} ἢ Μείζων.

Ἄλλὰ μὴν τὸ α κατὰ γ καὶ τὸ β κατὰ γ ποιεῖ τὸ Α·

τὸ δὲ γ κατ' ἀμφοῖν ποιεῖ τὸ Β·

τὸ δὲ ἄμφω κατὰ γ ποιεῖ τὸ Γ.

} ἢ Ἐλάττων.

Ἄρα οἱ κατηγορικοὶ Συλλογισμοὶ ἐξ ἀνάγκης
εἰσὶ Τρισχήματοι·

} Συμπέρασμα.

ἢ καὶ ἀπλουστέρις· οἶον,

οἱ κατηγορικοὶ Συλλογισμοὶ ἐν τριπλῇ τοῦ ὄρου μεταθέσει,

ἢ δὲ τριπλῇ μετάθεσις ποιεῖ τὰ τρία σχήματα·

μόνα ἄρα τὰ τρία Σχήματα ποιεῖ τοὺς κατηγορικοὺς Συλλογισμούς.

Οὕτω κατὰ φύσιν ἐστὶ τὸ Συλλογίζεσθαι κατὰ τὸ Δ' Σχῆμα· καὶ οὐ μόνον ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ πλεισταχοῦ ὁ Ἀριστοτέλης τοῦτο ποιεῖ. Καὶ πάντες σχεδὸν ἀποδεικτικῶς λέγοντες, οὕτω ποιούμεεν, καί τοι τὸ συμπέρασμα πλεισταχοῦ παραλιμπάνομεν, ὡς ἐξ ἀνάγκης συμβαῖνον διὰ τὰς Προκειμένας, καὶ ὡς συννοούμενον, καὶ περὶ μὴ

λεκτὸν· οἷον κἀντῷ β' τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ ὁ αὐτὸς Ἀριστοτέλης ποιεῖ· οἷον ,

« Ἀνάγκη πρὸς τὴν ἐπιζητούμενην ἐπιστήμην ἐπελθεῖν ἡμᾶς
 « πρῶτον , περὶ ὧν ἀπορῆσαι δεῖ πρῶτον· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα
 « περὶ αὐτῶν ἄλλως ὑπειλήφασί τινες , κἂν εἴτι χωρὶς τούτων
 « τυγχάνοι πρῶτον παρεωραμένον· ἔστι δὲ τοῖς εὐπορῆσαι βου-
 « λομένοις προὔργου τὸ διαπορῆσαι καλῶς. Ἡ γὰρ ὕστερον
 « εὐπορία , λύσις τῶν πρότερον ἀπορουμένων ἐστὶ· λύειν δ'
 « οὐκ ἐστὶν ἀγνοοῦντα τὸν δεσμὸν· ἀλλ' ἢ τῆς διανοίας ἀπορία
 « ὀηλοῖ τούτο περὶ τοῦ πράγματος· ἢ γὰρ ἀπορεῖ, παραπλήσιον
 « πέπονθε τοῖς δεδεμένοις· ἀδύνατον γὰρ ἀμφοτέρως προελθεῖν
 « εἰς τὸ ἔμπροσθεν. Διὸ δεῖ τὰς δυσχερείας πάσας τεθεωρηκέαι
 « πρότερον.

Περαιρεθέντων οὖν τῶν παραδειγμάτων καὶ τινων κατασκευῶν, κα-
 τάδηλον ἐσται, ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης κατὰ τὸν τετράσχημον Συλλογι-
 σμὸν περαίνει τὸν λόγον· οἷον ,

« Ἀνάγκη ἐπελθεῖν πρῶτον τὰ διαπορούμενα·
 « τὰ δὲ διαπορούμενά ἐστι τὰ ἄλλως παρ' ἄλλοις ὑπολαμβανόμενα·
 « ταῦτα δεῖ ἐπελθεῖν πρὸς τὸ εὐπορῆσαι.

Καὶ πάλιν εὐθὺς·

« τὸ εὐπορεῖν ἐστὶ λύειν τὰ ἀπορούμενα ,
 « τὸ δὲ λύειν τὰ ἀπορούμενά ἐστὶ γινῶναι τὰς δυσχερείας τοῦ
 « δεσμοῦ·
 « τὸ δὲ γινῶναι τὰς τούτου δυσχερείας ποδηγετεῖ εἰς τὸ εὐπορεῖν·

Οὐδ' Ἀριστοτέλης αὐτὸς, οἶμαι, ἔξαρνος ἂν γένοιτο μὴ οὕτως ἐν-
 ταῦθα συλλελογίσθαι· καὶ πρόδηλον, ὅτι τὸ Σχῆμα καὶ κατὰ φύσιν,
 καὶ ἀναγκαῖον, καὶ τῶν ἄλλων τριῶν ἀρχικώτερον. Καὶ χάρις μεγί-
 στη μὲν τῷ Ἀριστοτέλει, ὅτι τὴν Συλλογιστικὴν μέθοδον, ἐπιστήμην

διδασκτὴν κατέστησεν, οὐκ ἀπόβλητον δὲ καὶ τὸ τοῦ Γαληνοῦ, ᾧ καὶ δεῖ εὐγνωμονεῖν ἐπὶ τῇ προσθέσει τοῦ ἐλλείποντος· τὸ δὲ πρὸς Ἀριστοτέλην ἀντιλέγειν, εἴτω δοκεῖ τολμηρὸν, ἴστω, ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνος ἡμᾶς ἐδίδαξεν, ἐπειπὼν τὸ,

Φίλος μὲν Πλάτων, φιλτάτη δ' ἡ ἀλήθεια.

Εἰ δ' ἀληθῶς ἀντεῖπομεν, ἐλεγξάτωσαν καὶ οἱ νῦν φιλοσοφοῦντες Ἑλληνίζοντες, καὶ οἱ μετέπειτα. Ὅμως δὲ οὐδεὶς ἂν ἔχοι ἀντειπεῖν μὴ κατὰ τὸ Σχῆμα ὡς τὰ πολλὰ ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα ἐπὶ τὰ γενικώτερα χωροῦντες μανθάνομεν, καὶ ὅτι τὸ Συλλογίζεσθαι οὕτω τὰ πρὸς μάθησιν, ἀρχὴ συστάσεως ἐγένετο καὶ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν δέδεικται. Οὕτω γὰρ οἱ πάλαι ἐξ αὐτοσχεδίου ἐπαναληφθείσης ἐμπειρίας, τὰς τέχνας ἐκανόνισαν· οἷον ἐν Ἰατρικῇ, ὅπερ περὶ τῆς Δαμαλισμοῦ χθιζὰ καὶ πρῶϊζα συνέβη, ὅτι τὸν παῖδα φέρε τοῦτον Δαμαλισμὸς ἔσωσεν· ἔπειτα τὸν δεῖνα, καὶ τὸν δεῖνα κτλ. Συνεπεράνθη δὲ τελευταῖον ὁμοίου ὄντος τοῦ πάθους, τὸ αὐτὸ ἀντίδοτον ἀπαλλάττει τοὺς κάμνοντας, τοῦ λόγου βεβαιώσαντος τὴν ἐπιστήμην. Καὶ οὐκ ὀρθῶς λέγομεν, ὅτι ἐξευρημένων τῶν καθόλου ἄλλοις ἔχει συλλογίζεσθαι ἐκ τοῦ κατὰ παντός, ὅτι αἰεὶ ὁ νοῦς προσεξευρίσκει πρὸς τὸ ἐν παντὶ χωρῶν, διακρίνων, καὶ συγκρίνων τὰ ἀνόμοια, καὶ συντιθεὶς τὰ ὁμοια. Καὶ αὕτη κατὰ φύσιν ἔχει αὐτῷ ἡ πρόοδος· καὶ κατὰ γε τοῦτο τὸ Σχῆμα καὶ ὁ τοῦ λεγομένου Σωρείτου Συλλογισμὸς ὑφαίνεται, κατὰ τὸ ἐν τῷ Πλουτάρχῳ (1) τῆς Ἀλώπεκος·

τὸ φοφοῦν κινεῖται·

τὸ κινούμενον οὐ πέπηγε

τὸ μὴ πεπηγὸς ὑγρὸν

Ἀλλὰ καὶ οἱ πάλαι διαλεγόμενοι πολλάκις τῷ Σχῆματι ἐκέχρητο,

(1) Πλούτ. ἐν τῷ πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα.

καὶ ἐπιλήψει ὁ χρόνος ἡμᾶς παραδείγματα φέροντας καὶ φιλοσόφων καὶ ρητόρων, ἀρχεσθέντας τοῖς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους. Καί τοι καὶ σπανιώτατα ἦκον ἂν εἰς χρῆσιν τὸ Σχῆμα, οὐκ ἔδει παραμεληθῆναι τοῖς Λογικευομένοις, δέον τοὺς τῆς Διαλεκτικῆς κανόνας τὸ πλῆρες πανταχόθεν ἔχειν (1).

Ἀλλὰ τὰ προεκτεθειμένα μικρὸν πρόσθεν τοῦ Ἀριστοτελικοῦ ὑπομνηματιστοῦ, ὅπως ἂν ἔχη, εὔτε ἢ καὶ χειρόν λελεγμένα, τά τε παρ' αὐτοῦ καὶ τὰ παρ' ἡμῶν, ὁμῶς ἐκ περιουσίας δείκνυσι τοῦ Γαληνοῦ εἶναι τὴν παρούσαν Εἰσαγωγὴν Διαλεκτικὴν.

Συνέγραψε δέ, ὡς αὐτὸς φησιν ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ, φιλοσοφικά, ἦτοι Διαλεκτικὰ βιβλία.

α', περὶ ἰσοδυναμούτων προτάσεων, ὡς φησιν ἐν σελ. 23.

β', ὑπόμνημα περὶ Ἀποδείξεως. σελ. 24.

γ', παραλελειμμένα ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἦτοι ὑπόμνημα εἰς τὰς δέκα κατηγορίας. σελ. 30.

Ἐκ δὲ τοῦ ὑπομνήματος τούτου νομίζω τὸν Φώτιον οὐκ ὀλίγον ὠφελῆθῆναι ἐν τῷ περὶ κατηγοριῶν αὐτοῦ βιβλίῳ.

δ', περὶ τοῦ φάναι· μνησθεῖς δὲ τούτου ἐν τῇ παρούσῃ Εἰσαγωγῇ, οὐδὲν ἔφη περὶ τοῦ, ὅτι εἶη κυρίως τὸ ὑποκείμενον.

Ἀλλὰ τὰ μὲν ἀνωτέρω μνημονευθέντα αὐτοῦ βιβλία τέτταρα τό, τε περὶ Ὀστέων τοῖς εἰσαγωμένοις, καὶ τὸ περὶ Καταπλασμάτων, καὶ τὸ περὶ Λεπτυνούσης διαίτης, καθὰ δὴ καὶ ὁ πρὸς Γαῦρον περὶ ψυχῶν τῶν ἐμβρύων, ῥάδιον τυχὸν καὶ ἀντιγραφῆναι καὶ δημοσιευθῆναι. Ἰῶν δὲ προειρημένων καὶ τῶν ἄλλων φιλοσοφικῶν αὐτοῦ πραγματειῶν, ὅσα ἀναφέρεται ἐν τοῖς ἐκδοδομένοις, ἐν οἷς, καὶ τὰ τρία ἅπερ προῦθέμην, πλὴν τῆς Διαλεκτικῆς καὶ τοῦ δ', ἐμπεριέχεται ἄλλ' ἀτελής ὁ κατάλογος οὗτος (2)· τούτων φημὶ ἢ εὔρεσις

(1) Ὅρα κατωτέρω ἐν ταῖς Παρεκβολαῖς καὶ ἕτερα Παραδείγματα τοῦδε τοῦ τετρασχήμου Συλλογισμοῦ.

(2) Λέγει δὲ περὶ τῶν ὑπομνημάτων τῶν περὶ Ἀποδείξεως κἀν τῷ τετάρτῳ περὶ τῆς τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμεως.

Ἐν θεῶν, φασὶ, γούνασι κεῖται.

Ἄλλ' ὅμως οὐκ ἀπελπιστέα· οὐδὲ γὰρ ἠλπίζετο τὰ διὰ τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ἐξευρημένα, εὐρηταί γε μὴν, τὸν ἀριθμὸν ὄντα ἕξ μετὰ τῆς παρούσης Εἰσαγωγῆς, καὶ τῶν Εὐπορίστων αὐτοῦ λεγομένων.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΥΠΟΡΙΣΤΩΝ ΤΟΥ ΓΑΛΗΝΟΥ.

Λέξω δέ τι καὶ περὶ ταύτης τῆς πραγματείας, ἵνα φανερόν γένηται εἴτε ἀληθῶς τοῦ Γαληνοῦ ἐστίν, εἴτε καὶ ψευδεπίγραφος, ὅμως δὲ φέρουσα ἐπιγραφὴν Εὐπόριστα Γαληνοῦ, ἣ προσετέθη ἔπειτα, οἶμαι, τὸ ἰατρικόν. Ἐν γὰρ τῇ πρὸς τὸν ὑπουργὸν Βιλλεμαίνην ἐκθέσει, τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῷ Μονίτορι κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰαννουάριον, τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς, ἐσπευσμένως πως διείλεγμαί· Ὅτι μὲν οὖν ὑπὸ χειρὸς ἀμαθοῦς ἀντεγράφῃ, δῆλον τῷ ἀναγινώσκοντι, κἂν μὴ πάνυ εὖ ἤκη ἑλληνικῆς παιδείας. Ἄλλὰ καὶ ὁ τελευταῖος ἀντιγράφας, ταύτην ἐν τῷ ρκγ' φησὶ τὰδ' ἐπὶ λέξεως.

« Ἰατρός τις ἀγράμματος, καὶ ἀπαίδευτος ὁ γράψας τὸ ἀντίγραφον τοῦ παρόντος βιβλίου, λέγει κατὰ λέξιν τάδε. »

Διὰ τοι τοῦτο, καὶ λέξεις οὐκ ὀλίγαι εἰς τὸ χυδαϊκώτερον πρὸς τῷ μὴ ὀρθογραφῆναι, μετεποιήθησαν· καὶ πέπονθε τὸ λεκτικὸν τοῦ συγγράφαντος τὴν βίβλον, οἷόν τι τὰ Ἰπποκρατικά περὶ τὸ Ἴωνικὸν Ἰδίωμα. Ὅτι δὲ αὕτη τοῦ αὐτοῦ πατρός ἐστι γέννημα, δείκνυται ἐκ τῶν ἐν τῷ προοιμίῳ, ἐν οἷς φησιν ἀποφαινόμενος, τὴν Ἰατρικὴν

« Ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους διήκουσαν, καὶ μέχρις ἀγροικίας
« καὶ ἐρήμους τόπους φθάνουσιν ὄρων τῇ δυνάμει, ἐλλείπουσιν
« δὲ τῇ ἐνεργείᾳ διὰ τὸ ἀτημέλητον (1) τῆς περὶ αὐτὴν φιλο-

(1) Ἐγράφετο, ἀμεταμέλητον.

« τιμίας, οίκαιον ὤρίθην τὴν δύναμιν εἰσενέγκασθαι, ἐπικουρίαν
 « τοῖς ἐν ὁδοῖς μάλιστα, καὶ κατ' ὄρη, ἢ κατὰ τινος ἐρήμους
 « τόπους ἐνδιατρίβουσιν... »

Ἐν δὲ τῷ ργ' κεφ. πάλιν φησὶν ἀρχόμενος·

« Ὁ περὶ τῶν Ἀντιδότων, καὶ Ἐλαίων, καὶ Ἐμπλάστρων
 « λόγος δυκατάληπτος ὢν τοῖς πολλοῖς, ὅμως μετρίως ἐν τῷ
 « παρόντι συγγράμματι ἀναγέγραπται, ὠφελίμῳ τυγχάνοντι, οὐ
 « μόνον ὁδοιπόρῳ, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχόσε διάγοντι... »

Ἄρ' οὖν ταῦτα οὐ τῆς αὐτῆς φρενός εἰσιν ὠδίνες καὶ ἀποκυήματα;
 Πάλιν ἐν τῷ προοιμίῳ, προανακρούσας, περὶ ὧν μέλει λέγειν,

« Ὡς ἐπὶ συνάγχης, καὶ δηλητηρίων φαρμάκων, καὶ τῶν Ἰο-
 « βόλων, αἰμορραγίας τε, καὶ χολέρας... »

Ἄπερ ὑπέσχετο ἐν τοῖς ἐξῆς ἀπέδωκε· περὶ μὲν τῆς αἰμορραγίας
 καὶ ἀλλαχόσε καὶ ἐν τῷ περὶ αἰμοπτυϊκῶν, λζ' κεφ. καὶ ἐν τῷ περὶ
 κύστεως μζ' κεφ. περὶ δὲ τῶν δηλητηρίων καὶ Ἰοβόλων ἐν τῷ ργ'
 κεφ. ἔνθα τὴν δύναμιν τῆς θηριακῆς ἀναγράφει. περὶ δὲ χολέρας ἐν
 τῷ κδ' κεφ.

Φησὶ πάλιν ἐν τῷ προοιμίῳ, ὅτι ἄρξεται ἀπὸ τῆς κεφαλῆς· ἀλλ'
 οὕτως ἐποίησε, ὑποκαταβαίνων σὺν τοῖς τοῦ σώματος νοσήμασιν ἄχρι
 ποδάγρας, δακτύλων καὶ ὀνύχων. Ἄπαντα ταῦτα δηλοῖ τοῦ αὐτοῦ
 πατρὸς τοκετὸν εἶναι τὴν Πραγματείαν. Λείπεται οὖν εἰδέναι, εἴ γε
 τοῦ Γαληνοῦ ἐστὶν, ἢ ἐτέρου τινός· ὡς γε ἀπὸ τοῦ λεκτικοῦ χαρα-
 κτῆρος τεκμήρασθαι, καίτοι κακογραφεῖς, ὅμως Γαλήνιος φαίνεται,
 καὶ μαρτυροῦσί μοι αἱ ἀνωτέρω περικοπαί, ἐκ τοῦ προοιμίου παρει-
 λημμένοι. Ἄλλ' ὅμως πλὴν τοῦ π' κεφ. ὅπερ ὁ ἀντιγράψας ἐκ τῶν
 τοῦ Γαληνοῦ λαβὼν ἔγραψεν, ἴσως καὶ ἄλλων τινῶν εὐαρίθμων,
 διαμένει ὁ αὐτὸς ἄχρι τοῦ ργ' κεφ. ἤγουν μετὰ τὴν σκευασίαν τῆς
 θηριακῆς, ἣν φησὶν αὐτὸς ἐξευρεῖν. Λέγει δὲ περὶ αὐτῆς καὶ ἐν τῷ
 περὶ Ἀντιδότων· μεθ' ἣν παρενέγραψέ τις στίχους τοὺς λεγομένους

Πολιτικούς, κατά γε τὸν Εὐστάθιον τὸν σχολιαστὴν τοῦ Ὀμήρου, οὗς οἶμαι τοῦ Τζέτζου εἶναι, ἔχοντας οὕτω·

- « Ἐνταῦθά σοι ἐγράφησαν εἶδη πολλὰ καὶ πλεῖστα·
- « Σὺ οὖν ὁ βλέπων πρὸς αὐτὰ, μηδ' ὀλως δειλιάσης,
- « Καὶ εἴπης, ποῦ εὐρήσομεν τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα.
- « Οὐ γὰρ ἅπαντα χρὴ βαλεῖν· ἀλλ' ὅσα τῶν τοιούτων,
- « Εὐρήσεις εὐχερέστατα καὶ πρόχειρά σοι λέγει.
- « Βάλε τοίνυν οἶνον καλὸν μετὰ τῶν ἡδυσμάτων
- « Καὶ μίαν νύχτα ἔασον τοῦτον, εἶτα τὸ μέλι
- « Μίξον ὡς πρέπει ἀρκετῶς τῇ τέχνῃ τῆς μεθόδου,
- « Καὶ ποίησον Ἀντιδότον πρὸς πᾶσαν ἀρρώστιαν. »

Τὰ μὲν μέχρι τέλους φημὶ τῆς θηριακῆς κατασκευῆς τὸν λεχτικὸν χαρακτῆρα τοῦ Γαληνοῦ παρεμφαίνει· τὰ δὲ λοιπὰ εἰσιν ἄθροισμα ἐκ διαφόρων· ὧν πάλιν τινὰ μὲν τοῦ Γαληνοῦ· οἷον τὸ ρμζ' κεφ. ἐν ᾧ οὕτως ἄρχεται.

- « Ἐδόθη δὲ ἡμῖν ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ λοιμῷ, καὶ ἄλλη τις ἐξ
- « Ἀρμενίας τῆς ὁμόρου Καππαδοκίας, γῆ ξηραντικωτάτη τὴν
- « δύναμιν, τὴν χροῖαν ὠχρὰν· λίθον δὲ αὐτὴν ὀνομάζει ὁ δοῦς... »

Τινὰ δὲ, ἐκ τῶν Παύλου Αἰγινήτου, ὅς γε πολλὰ τῶν τοῦ Γαληνοῦ παρέλαβεν εἰς τὸ οἰκεῖον Σύγγραμμα.

Τοῦ δὲ ρδ' κεφαλαίου τὸ περὶ τὰς ἀρχὰς πλέον τοῦ ἡμίσεος εὐρίσκεται καὶ τοῖς τοῦ Παύλου Αἰγινήτου βιβλ. ζ' σελ. 266.

Ἡ δὲ σκευὴ τῆς θηριακῆς Ἀντιδότου, ἢ ἐν τῇ αὐτῇ σελ. τοῦ Αἰγινήτου, παρείληπται ἐκ τῆς τοῦ Γαληνοῦ, καίτοι μεταπεπλασμένη.

Τὸ μὲν οὖν διαλαβεῖν περὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῷ Ἀντιδότων, παραβάλλοντας ταῦτα πρὸς τε τοῦ Ἀετίου καὶ τῶν τοῦ Παύλου Αἰγινήτου, ἰδιαιτέρας πραγματείας ἐστὶν ἔργον. Παραθεῖς μὲντοι τὸ περὶ Ἐλεφαντιάσεως κεφάλαιον πρὸς τὰ περὶ τούτου εἰρημένα Παύλῳ τῷ Αἰγινήτῃ, καὶ Ἀρεταίῳ τῷ Καππαδόκῃ, οὐ μικρὰν τὴν παραλλαγὴν

εὔρον· καίτοι ἐκ πρώτης ἐποπτείας ᾠήθηεν ἰδεῖν, ἐν τῇ τοῦ Γαληνοῦ τῆδε πραγματεία, τὰ τοῦ Ἀρεταίου ἐκ τοῦ Ἴωνικοῦ εἰς τὸ Ἀττικὸν μετενεχθέντα ἰδίωμα. Ἀλλὰ πάλαι καλῶς ἐκμελετήσας τὰ τοῦδε τοῦ Ἄνδρος, οὗ τὰ ἐκδοθέντα παρέβαλον πρὸς ἅπαντα τὰ ἐν τῇ βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ ἀντίγραφα, διὰ τὴν μετάφρασιν ἣν ἐποιούμεθα εἰς τὸ Γαλλικὸν μετὰ τοῦ γραμματέως τῆς Ἱατρικῆς Ἀκαδημίας καὶ φίλου μοι Παριζέως, ἔγνωμεν αὐτίκα ἐκ τοῦ πραγματικοῦ μὴ εἶναι τὰ τούτου, ἀλλὰ τοῦ Γαληνοῦ. Οὗ γε πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ χαρακτήρ ἔχει τι καὶ ἀξιωματικόν, ὡς ἀσφαλοῦς περὶ ἃ διδάσκει, καὶ τούτων ἐκτελουμένων ὡς διακελεύεται, τῆς ὑγείας τοὺς κάμνοντας ἐπιτεύξεσθαι· ἐφ' ᾧ καὶ ὁ ἐκ Καππαδοκίας Ἀρεταῖος σύγχρονος σχεδὸν ὢν, αὐτοῦ κατειρω-νεύσατο ἐν τῷ περὶ Ἐλεφαντιάσεως, εἰπόντος οὐ μυθικῶς, ἀλλὰ βεβαιωτικῶς, ἐλεφαντιῶντά τινα, τοῦ πάθους ἐν ἀκμῇ καθεστηκότος ἀπαλλαγῆναι, ἔχιν ἐν γλεύκει πεπνιγμένην κατεδεδωκότα, καὶ πεπωκότα τὸ γλεῦκος ἅπαν· ἐξ οὗ καὶ καρωθέντα μὲν καταδαρθῆναι οὐ μικρὸν· ἀναστάντα δὲ ἠσθῆσθαι ἑαυτοῦ ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβαλομένου, ὥστε καὶ τὸ ὀχθῶδες τῶν πρὸς ἅπαν τὸ σῶμα ἐλκῶν καταπεσεῖν, καὶ τὸ δέρμα λεῖον γενέσθαι, καὶ τρίχας ἀναφυῆναι· ἀπλῶς δ' εἶπεῖν, ἀνακαινισθῆναι τὴν τοῦ πάσχοντος νεότητα, ὡς τὴν τοῦ ἀετοῦ οἱ πάλαι ἀπεφαίνοντο· πρὸς ἃ ὁ Ἀρεταῖος ἀπαντῶν, φησὶ,

« Τὴν φύσιν δὲ ἐπὶ τῷ ἔοντι Ζωπύρω ἀνανεῶσαι

« Τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἄπιστον ἐς τέρατος ἰδέην·

Παραθεῖς δὲ καὶ τὸ περὶ αἱμοπτυσίας κεφάλαιον πρὸς τὰ ἐν τῷ ε' βιβλίῳ τῆς ἐκδεδομένης Θεραπευτικῆς μεθόδου τοῦ Γαληνοῦ, οὐ πολὺ τὸ διαλλάττον τοῦ ἐμοῦ Ἀντιγράφου εὔρον. Ἐν μὲν γὰρ ἐκείνῃ οὕτω φησὶν·

« Ὅσοι δὲ μέγιστον ἢ ὀξύτατον βοήσαντες, ἔρρηξαν ἀγγεῖον

« ἐν πνεύμονι... καὶ ὅσοι βαρὺν ὄγκον σώματος ἢ τοῖς ὤμοις

« ἀναθέσθαι προὔθυμήθησαν· ἔτι δὲ μᾶλλον ὅσοι διὰ δρόμον

« ὠκὺν, ἢ πηδῆσαντες μέγιστα... εἰ δὲ ὑπὸ πλήθους...

« Γένοιτο δ' ἄν ποτε καὶ δι' ἀναστόμωσιν ἀγγείων μικρῶν...
 « Ὅ μὲν οὖν χιτῶν διαιρεῖται, ῥηγνύμενος καὶ τιτρωσκόμενος,
 « καὶ διαβρωσκόμενος... ὑπὲρ τῶν ἐν ἀρτηρία, καὶ φλεβί,
 « καὶ νεύρω... ὅσα δὲ ἱκανῶς ὑγρά τῶν ἐν τῷ στόματι ἐλκῶν...
 « καὶ ὅσα κατὰ θώρακα, καὶ πνεύμονα, καὶ γαστέρα... ὑπὸ
 « Κατάρρου πτύοντας αἷμα.

Ἐν δὲ τῷ Ἀντιγράφῳ οὕτω ταῦτα λέγεται συντετμημένως·

« Τὰ μὲν οὖν προκαταρκτικὰ τῶν αἱμοπτυϊκῶν πλείονα αἷτια·
 « Ἡ γὰρ βάψος σαρκὸς, ἡ πήδησις, ἡ διάτασις φωνῆς, ἡ πλη-
 « θώρα. Τὰ δὲ τοι συνεχτικὰ, ἢτοι ἀναστόμωσις, ἡ διάρρηξις, ἡ
 « διάβρωσις· ἡ γὰρ ἀπὸ κεφαλῆς φέρεται, ἡ στόματος, ἡ στομά-
 « χου, ἡ τραχείας ἀρτηρίας, ἡ πνεύμονος, ἡ θώρακος.

Καὶ πάλιν περὶ τῶν σημείων ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ τῆς Θεραπευτικῆς οὕτω λέγει·

« Τὸ δὲ αἷμα, οὔτε θερμὸν, οὔτε ἐρυθρὸν, οὔτε πολὺ...
 « ἀθρόον... παχέος αἵματος... τὸ δὲ ἀπὸ ἀρτηρίας ξανθὸν, καὶ
 « λεπτὸν, καὶ θερμὸν...

Ἐν δὲ τῷ Ἀντιγράφῳ προθεῖς τὴν ἐπιγραφὴν, Αἱμοπτυϊκῶν
 σημεία. Ἐπάγει·

« Τὸ μὲν οὖν ἀπὸ τραχείας ἀρτηρίας φερόμενον αἷμα ξανθὸν
 « ἔστι, τὸ δὲ ἀπὸ κεφαλῆς φερόμενον, μελάντερόν ἐστι... τὸ δὲ
 « ἀπὸ πνεύμονος, ξανθὸν τε καὶ ἀφρωῖδες.

Ταῦτα δ' εἰρήσθω μοι καὶ περὶ τῆς σκευασίας τῆς λεγομένης
 θηριακῆς, περὶ ἧς διαλαμβάνεται ἐν μὲν τῷ παρ' ἐμοὶ Ἀντιγράφῳ
 κεφ. ρδ'. οὕτω

« Λάβε τοίνυν ἔχεις τέτταρας ἢ πέντε νεοθηράτους, καὶ ἀφελόν
 « αὐτοὺς τὸ πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν οὐρὰν μέλος, καὶ πᾶ-

« σαν τὴν φολίδαν, καὶ τὰ ἐντὸς αὐτῶν ἀφελῶν, ἔψε ἐν καινῇ
 « χύτρῃ μετὰ ἀνήθου, ἕως οὗ χωρισθῶσιν αἱ ἄκανθαι τῶν σαρκῶν... καὶ ἐπιμίξας αὐταῖς ἄρτου καθαροῦ, ὁμοίως ἀνάπλαττε...
 « τὰς δὲ ἐχίδνας, οὐχ ὡς περ ἐνιοὶ μέσου θέρους, οὐδὲ ἄρτι τῆς
 « φολίδος παυσαμένης... κάλλιστος οὖν καιρὸς τὸ ἔαρ... καὶ κατὰ
 « τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους δεῖ θηρεύειν αὐτάς·

Ἐν δὲ τῷ περὶ φαρμάκων συνθέσεως ἰα', οὕτω φησί·

« Τούτους μὲν δὴ ἀρτίσκους, οὓς καὶ θηριακοὺς ὀνομάζουσι,
 « σκευάζομεν οὕτως... ἐπεὶ δ' ἔθος ἡμῖν ὅταν αὐτοὺς κατασκευάζομεν,
 « ἀφαιρεῖν οὐ μόνον τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν οὐρὰν... ἀποκτείναντες γὰρ αὐτάς... ἐξαιροῦμέν τε καὶ ἀπορρίπτομεν ἅπαντα τὰ ἐνδον, ὡς μόνην καταλείπεσθαι τὴν τῶν σαρκῶν οὐσίαν... κεκαθαρμένας δ' αὐτάς λαβόντες, εἴθ' ἔψουτες ἐν ὕδατι, μέχρις ἂν ἀκριβῶς ἡμῖν δόξωσιν εἶναι ἐφθαί.
 « Συνεμβάλλομεν δὲ εὐθέως ἐξ ἀρχῆς ἀνήθου τῷ ὕδατι, καὶ μετὰ τὴν ἔψησιν ἀπὸ τῶν σαρκῶν διακρίνομεν τὰς ἀκάνθας, εἶτα μίγνυμεν ἄρτῳ λελειωμένῳ τὴν σάρκα. Τὸν δὲ ἄρτον τοῦτον, οὐ τὸν ἐπιτυχόντα λαμβάνομεν· ἀλλ' ὡς ἐνὶ μάλιστα καθάρωτάτον τε, καὶ καλῶς ὠπτημένον... τούτους μὲν οὖν [τούτους ἀρτίσκους] εἰσβάλλοντος τοῦ θέρους σκευάζομεν, ἡνίκα μάλιστα βελτίστη τῶν ἐχιδνῶν ἐστὶν ἡ σὰρξ.

Τίς ἂν οὖν εὖ ἔχων σκέψεως, ἔξαρνος γένοιτ' ἂν καὶ τὰ ἐν τῷ Ἀντιγράφῳ, καὶ τὰ ἐν τοῖς περὶ συνθέσεως φαρμάκων βιβλίοις, μὴ εἶναι τοῦ Γαληνοῦ; ἀλλὰ δυνατόν φήσει τις ἄλλον τινὰ ἐκ τῶν τοῦ Γαληνοῦ ἐρανισάμενον, τὴν πραγματείαν συνθεῖναι; Γί οὖν ὁ ἐρανιστής οὗτος τὸ οἰκεῖον ὄνομα οὐκ ἐπέγραψε τῷ ἐρανίσματι; καὶ γὰρ καὶ Παῦλος ὁ Αἰγινήτης ἀωτεύσας τὰ τοῦ Γαληνοῦ, καὶ Ἀρεταίου, καὶ Ἀετίου, καὶ ἄλλων, ἐπέγραψε τῇ αὐτοῦ πραγματείᾳ τὸ οἰκεῖον ὄνομα.

Ἄλλ' ἔρει τις, ὅτι ἡ σύνταξις τῆς παρούσης πραγματείας διάφορος τῆς τῶν Σωζομένων καὶ ἐκδοδομένων τοῦ Γαληνοῦ· εἰ μὲν τοῦτο

λέξει, ὅτι ἐνταῦθα μὲν ἐπὶ τῶν πλειόνων νοσημάτων προτίθησι τὰ αἷτια, εἶτα τὰ σημεῖα, καὶ ἔπειτα τὴν θεραπείαν, ἐν δὲ τοῖς ἐκδεδομένοις οὐχὶ, ἐλέγχεται μὴ καλῶς ἀνεγνωκῶς τὰ τοῦ Γαληνοῦ, ὅς γε οὐ διαίρει ταῦτα, κατὰ τὴν Θεραπευτικὴν, χωρὶς ἐν ἰδίοις κεφαλαίοις, ἀλλ' οὖν καὶ τὰ αἷτια καὶ τὰ σημεῖα προτίθησιν, ἢ μετὰ τὴν θεραπείαν ἐπάγει ἐν τοῖς ἐκδεδομένοις· ὅπερ ταῦτόν ἐστι τῷ, εἴτις φαίη, ὅτι ἡ δεῖνα οἰκία οὐκ ἔστι κτίσμα τοῦ ἀρχιτέκτονος τοῦ τεκτηναμένου τὴν δεῖνα, ὅτι ἐν ταύτῃ τὸ προαύλιον κεχώρισται τοῦ μεσαυλίου, ἐν ἐκείνῃ δὲ εἰς ἐν συνῆφθαι. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Γαληνὸς ἐν τῷ προοιμίῳ φησὶν, ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο διάφορον τῶν ἄλλων αὐτοῦ πραγματειῶν συνετάξατο· λέγει γὰρ.

« Διὰ τοῦτο οὐκ ἀκριβῶς ἐπιστημονικὴν Θεραπείαν καὶ πάντῃ
 « τοῖς οἰκείοις Δωρήμασι συμπληρουμένην ἐνθάδε γράφων προῦ-
 « θέμην· ἀλλ' ὅπως ἂν τις καὶ Ἰατρός καὶ Ἰδιώτης ἐκ τοῦ παρα-
 « χρῆμα βοηθεῖν τοῖς κινδυνεύουσιν, ἢ καὶ ἄλλως πάσχουσι κατὰ
 « τὸ ἐνδεχόμενον, ἐκ τῶν ὡς οἷόν τε ἐν ἀποροῦσιν ἀπορουμέ-
 « νων (1) τε βοηθημάτων, ὑποθέσθαι δίκαιον ὀρήθην.

Εἰ δὲ αὐτὸς ὁμολογεῖ διαφόρως γράψαι τὴν πραγματείαν, τίς ἀνάγκη ζητεῖν τὴν ἐμφέρειαν ἐν ἅπασιν, ὅσα συνετάξατο; ἢ τυχόν ὁ αὐτὸς κεραμεὺς οὐ δύναται δημιουργεῖν πῖθον, καὶ πιθοειδὲς τι; παραλογισμὸς τὰ τοιαῦτα, ἐν ᾧ ἐμπεπτώκασι, καὶ ἄλλοι περὶ ἄλλων γράφοντες, καὶ οἱ τὴν Ὀδύσειαν ἰσχυρισάμενοι μὴ εἶναι τοῦ αὐτοῦ, ὅς καὶ τὴν Ἰλιάδα ἐποίησεν. Ὅτι ἐνταῦθά φασιν ὁ χαρακτήρ τοῦ λόγου νεανικώτερος, καὶ ἐναγώνιος, ἐν δὲ τῇ Ὀδυσσεΐᾳ ἀνειμένος· ὡς δὴθεν τὸν αὐτὸν ποιητὴν μὴ δύνασθαι ὁ τὲ μὲν ἀνειμένον, ὁ τὲ δὲ σύντονον τὸν λόγον, κατασκευάσαι· ὅπου γε οἱ ῥήτορες, τῶν αὐτῶν νοημάτων ὄντων, μεταβάλλοντες τὴν λέξιν, ὁ τὲ μὲν Πανηγυρικὸν, ὁ τὲ δὲ Συμβουλευτικὸν τὸν χαρακτῆρα ποιοῦσι· καίτοι οὗτοι ταῦτά λέγοντες ἄλλοιον τὸν λόγον ποιοῦσι διὰ τὴν τέχνην, οἱ δὲ ποιηταὶ καὶ διαφορῶς

(1) Γράφε, εὐπορουμένων.

τοὺς μύθους πλάττοντες· πῶς οὖν ἂν τις εἴποι τεχνικὸν τὸ τὰ ἀνόμοια πάθη ὁμοία λέξει ἐξαγγέλλεσθαι; οὐδὲ γὰρ ὀργιζόμενοι, καὶ χαίροντες ὁμοία λέξει περιβάλλομεν τὴν ὀργὴν καὶ τὴν χαρὰν ἡμῶν, οὔτε λυπούμενοι, καὶ σκεπτόμενοι· Εἰ δὲ ῥήτορσιν ἔξεστι ταῦτά ἄλλοτε ἄλλως ἐκφράζειν, καὶ τέκτοσι, μὴ οἰκοδόμοις εἶναι μονοειδῶν οἰκιῶν, πῶς εὐλογον τὸν Γαληνὸν μὴ τὴν τάξιν μεταβάλλειν, τοῦ αὐτοῦ διδακτικοῦ καὶ λεκτικοῦ χαρακτῆρος ὄντος, πρὸς τὸ χρήσιμον τῶν ὁδοιπόρων, καὶ ἀγροδιαίτων, καὶ ὀρηφοίτων; Ἀλλὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐν τοῖς καιροῖς τούτοις Δογματικοὶ ἔσμεν ἅπαντες, καὶ οὐκ ἀπείρηται ἡμῖν ἐπαγγέλλεσθαι ἅπαντα εἰδέναι, καὶ περὶ πάντων ἀποφαίνεσθαι, καὶ περ μηδὲν εἰδόσι, Σωκρατικώτερον φάναι.

Ἐγὼ μὲν οὖν, δι' ἅπερ ἔφθην εἰπὼν, οὐχ ἑτέρου ἡγοῦμαι τὴν περὶ Εὐπορίστων τοῦ Γαληνοῦ πραγματείαν, ἀλλ' αὐτοῦ ἐκείνου. Τὴν αὐτὴν γὰρ πολυμαθεῖαν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ γράμμασι καὶ τοῦτο ἐπιδείκνυται· οἷον περὶ Ἐλεφαντιάσεως λέγων,

« Τῆς δὲ Ἐλεφαντιάσεως τῶν μὲν παλαιῶν οὐδεὶς ἐμνήσθη
 « ἰατρῶν· φιλοσόφων δὲ Δημόκριτος ἐν τῷ περὶ Ἐλεφαντιάσεως
 « αὐτοῦ βιβλίῳ.

Ἀλλὰ πρὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἔξέστω μοι διακόψαντι τὸν λόγον, εἰπεῖν πρὸς τοὺς Ἀντιλέγοντας, μᾶλλον δὲ ἐρωτῆσαι αὐτούς· πῶς οἱ Ἰατρῶν Ἄριστοι, εἰ μὴ ὑπῆρχεν ὁ γράψας τὴν βίβλον ταύτην Γαληνός, ἀλλὰ νεώτερός τις αὐτοῦ, ἐτόλμα τοιοῦτόν τι λέγειν, ὡς οὐδεὶς ἐμνήσθη ἔλεφαντιάσεως τῶν παλαιῶν ἰατρῶν; ὅπου γε ὁ Γαληνός πολλαχοῦ ταύτης μέμνηται τῶν Θεραπευτικῶν, καὶ μάλιστα ἐν τῷ περὶ τῆς Δυνάμεως τῶν ἀπλῶν φαρμάκων βιβλ. ια', ἐνθα καὶ τρία συμπτώματα ἔλεφαντιῶντων παράγει, λέγων περὶ σαρκὸς τῆς Ἐχίδνης (1), καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ἀρεταῖος, ὃς καὶ κατει-

(1) Γαληνοῦ περὶ τῆς τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμεως βιβλίον ια'· περὶ σαρκὸς ἐχίδνης.

ρωνεύσατο αὐτοῦ (1), ὡς μικρὸν πρόσθεν ἔφην, διὰ τὴν παράδοξον θεραπείαν τοῦ πάθους, ἐπιστήσας ἐκείνοις τοῖς παραδείγμασιν· ὁ δὲ καὶ λαμπρότατα τὸ πάθος περιέγραψεν ἐν ταῖς αἰτιολογίαις τῶν ὀξέων καὶ χρονίων Νούσων. Ἀνάγκη ἄρα μὴ μεταγενέστερον εἶναι τοῦ Γαληνοῦ τὸν Συγγραφέα τῶν εὐπορίστων· ἀλλ' οὐδ' ἀρχαιότερον· οὐ γὰρ ἂν ἔλεγεν ὁ Γαληνός, οὐδεὶς τῶν παλαιῶν Ἰατρῶν ἐμνήσθη τοῦ πάθους (2). Γαλήνιος ἄρα ἐστὶν ἡ πραγματεία.

Ἄλλ', ὡς ἔφην, τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις βιβλίοις Πολυμάθειαν τοῦ ἐκ Περγάμου σοφοῦ Ἰατροῦ ἐν αὐτῇ βλέπομεν· οἷον, ἐν τῷ περὶ Ὑδρωπος νύ κεφαλαίῳ.

(1) Εἶδέγε ὀρθῶς ἢ μὴ, οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ. Ἰατρικῆς πραγματείας τὸ ἔργον· καὶ ἴσως ἀλλαγῶς εἰρήσεται· χάρις δὲ τῇ κατὰ τὴν Εὐρώπην καλῇ διαίτη τῶν ἀνθρώπων, δι' ἣν ἡ νόσος αὕτη οὐχ ὑπάρχει· ἐγὼ δὲ κατὰ τὴν ἐμὴν ἀποστολὴν δυοῖν νοσοῦντων ἐνέτυχον, τῷ μὲν Θασίῳ, ὑπηρετοῦντι κατὰ τὴν ἱεράν μονὴν τοῦ Κουτλουμουσίου, οὗ οἱ πόδες ἐξογκοὶ ἦσαν ἐκ τοῦ ὀχθώδους τῶν ἐλκωμάτων, τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ σώματος τὸ πάθος οὐπω παντάπασιν ἐνενέμητο, ἀλλὰ ὥργα πρὸς τὸ ἐλκωτικόν· ὧ γε καὶ τὰ πρόσφορα ἐκ τῶν ἐνόντων εἰπὼν, προετρεψάμην εἰς πόλιν ἀπιεῖναι καὶ χρῆσασθαι τούτοις. Ἐτέρῳ δὲ Λημνίῳ ἐκτὸς τῆς τοῦ Παντοκράτορος μονῆς, καλύθειον οἰκοῦντι, ὃν καὶ παρηγόρησα ἐκ τῶν ἐνόντων. Ἀλλὰ τὸ πάθος οὐκ ὀχθώδης, μᾶλλον δ' ἐλκώδης τὰ κατὰ τὸ σῶμα διεστεθεῖκει, καὶ μάλιστα ταῖν χειρῶν οἱ μῦς πρὸς σῆψιν ἐχώρουν, ὡς καὶ τὰ ἄκρα φαλάγγια τῆς μὲν τοῦ λιγανοῦ, τῆς δὲ τοῦ παραμέτου δακτύλων καταπεπτωκένοι· Ἀλλὰ οὗτος διὰ τὸ ἀποστρέφασθαι αὐτὸν τοὺς ἐκεῖ, νύκτιος ἀφανῆς ἐγένετο, καὶ οὐκ ἔμαθον ἔπειτα ποῦ ἀπέλθοι· τὸ δὲ πάθος οἱ ἐπιχώριοι οἱ μὲν, λώβην· οἱ δὲ, φάγαιναν καλοῦσι. Περὶ τούτοις ἐπέστειλα τῷ αὐμβ' κατὰ μῆνα τὸν μάιον, ὃν κατὰ τὸν Ἄθω, τῷ φίλῳ καὶ σοφῷ Γραμματεῖ τῆς Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας κυρίῳ Παριζέῳ.

(2) Παλαίφατον δὲ τὸ πάθος· φέρονται γάρ τινα παραδείγματα ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ, οἷον τὸ τοῦ Γιεζῆ, καὶ τὸ τοῦ Νεεμᾶν τοῦ Σύρου, καλούμενον τῷ τῆς Λέπρας ὀνόματι. Οὐκ ἀπέλιπε δὲ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Ἀρχιπελάγους. Οὐ μόνον διὰ τὸν Θάσιον καὶ Λήμνιον, οὐς, ἀνωτέρω εἶρηκα· ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν νησιωτῶν μοι ἔλεγον ἐπιχώριόν πως εἶναι τὸ πάθος, καὶ εἶναι τινὰς νοσοῦντας κατὰ τὴν Κρήτην καὶ Κύπρον· καὶ κατὰ τὸν Λαῦκον δὲ τῆς Ζαγοράς πολλοὶ νοσοῦσι τὴν νόσον ταύτην.

« Ἐρασίστρατος σκίρρωσιν τοῦ Ἡπατος, αἰτίαν ὑποτίθεται
 « τῶν Ὑδρώπων ὁ δὲ Διοκλῆς ἀπὸ Σπληνός φησι γίνε-
 « σθαι τοὺς Ὑδρωπας Πραξαγόρας δὲ περὶ τὰς κοίλας
 « φλέβας φησὶ γίνεσθαι τὴν κατάψυξιν Ἴπποκράτης δὲ
 « ἐπὶ παντὶ σπλάγγνῳ »

Τὸ γὰρ τὰ δοξάντα τοῖς ἀρχαίοις παρατίθεσθαι μετὰ τῶν ὀνομά-
 τῶν, καὶ διαιτᾶν αὐτὰ ἐν οἷς τε εὖ ἔχει, ἐν οἷς τε μὴ, εἶτα καὶ τὴν
 οἰκείαν γνώμην φέρειν, ταῦτα Γαληνοῦ ἴδια.

Ἄλλὰ πάλιν τυχὸν ἀντερεῖ τις τὰ περὶ Εὐπορίστων ἐκδεδο-
 μένα τεμμαχία παραλλαγὴν τινα ἔχει, καὶ οὐ παντάπασιν ταῦτὰ
 φαίνεται. Περὶ μὲν τῆς παραλλαγῆς τῶν Ἰατρικῶν βιβλίων ῥητέον,
 ὅτι τινὰ τῶν ἐκδεδομένων τοσοῦτον διαλλάττει, εἴτε ἀμαθία, εἴτε
 συντομίας χάριν, πρὸς τινα τῶν παλαιῶν ἀντιγράφων, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ
 τὰ ἀντίγραφα πρὸς ἀλληλα, ὡς φαίνεσθαι δύο διάφορα ζυγγράμματα
 τοῦ αὐτοῦ ζυγγραφέως· οἷόν τι κατενόησα ἐν τοῖς τοῦ Ἀετίου, ὧν
 καὶ Φώτιος ἀναγραφὴν ἐποίησατο. Τὸ μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἱερᾷ μονῇ τῆς
 Λαύρας ὑπάρχει πληρέστερον παραβαλλόμενον πρὸς τὸ τῆς σαβα-
 σμίας μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου, συντομώτερον ὄν· ὁ καὶ τῆς ἐκδόσεως
 οἶμαι, Ἀθηβόλον (1) ἐγένετο.

Περὶ δὲ τῶν ἐκδεδομένων τεμμαχίων τῶν τοῦ Γαληνοῦ Εὐπο-
 ρίστων, ἐκεῖνα ἂν εἴποιμι· πότερον ἐκ τοῦ μέρους κατὰ ἀναδρομὴν
 κρίνοιμεν ἂν τὸ ὅλον, ἢ ἐκ τούτου τὸ μέρος; οἶμαι ἐκ τοῦ ὅλου,
 τοῦ περιέχοντος, τὸ μέρος. Οὐδ' ἐνταῦθ' ἐροῦμεν τὸ ἐξ ὄνουχου τὸν
 Λέοντα· οὐδ' ὅπερ ὁ καθ' ἡμᾶς σοφώτατος Κιούβιος ἔλεγε· Δοθέν-

(2) Ἐν πολλοῖς Ἀντιγράφοις ἐνέτυχον τῇ λέξει Ἀθηβόλον, σημαινούση τοῦθ'
 ὅπερ Γαλλιστὶ λέγομεν modèle. Ὁ καθ' ἡμᾶς σοφὸς Ἀκαδημαϊκὸς Βρασωνά-
 δης, ἔφη μοι, ἀνεγνωχέναι πού τινα τῶν Ἑλληνιζόντων, ὑπολαμβάνοντα ταύ-
 την διαφθάρθαι ὑπὸ ἀμαθίας τῶν ἀντιγραφέων, δεόν γράφεσθαι Ἀντιβολή,
 παρὰ τὸ ἀντιβάλλω, λαμβανομένης τῆς λέξεως ἐπὶ πράγματος, καὶ οὐχὶ
 ἐνεργητικῶς, ὡς περιβολή, τὸ περιβόλαιον. Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν φωνῶν
 καὶ λέξεων, τῇ συνθήκῃ εὐθετεῖται, εἴσα τοῦνομα, ὡς εὖρον γραφόμενον.

τος μικροῦ ὀστεαδίου, εὐρεῖν τὸ μέλος καὶ τὸ Ζῶον, ᾧ τινι προσήκοι, κἀντε γνωστῷ κἀντε ἀγνώστῳ. Ὅτι ἐν τούτοις καὶ ὁ ὄνυξ τοῦ λέοντος γνωστότατος, καὶ αὐτὸς ὁ λέων. Ὁ τε σοφὸς Κιούβιος ἐκμελετήσας κάλλιστα τὴν συγκριτικὴν ἀνατομίαν, ἠδύνατο ὑρθότατα ἐκ τοῦ μικροῦ ὀστοῦ τεκμήρασθαι, εἴτε προκατακλύσμιον, εἴτε καὶ μετακλύσμιον εἶη τὸ Ζῶον, καὶ τὸ μέγεθος ὅσον. Ὅπουγε οἱ καθ' ἡμᾶς Ἴατροὶ ἀμελέτητοι ὄντες, Ἑλληνικῆς παιδείας, οὐ δύνανται ἐκ τεμμάχιων, καὶ τούτων ἤτοι παρηλλαγμένων διὰ τὴν μεταγραφὴν τῶν ἀμαθῶν, ἢ τινῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ ἕτερον τῶν εὐπορίστων, περὶ οὗ αὐτίκα λελέξεται, συμπεραίνειν τὸ ὅλον. Διὸ καὶ ἀνωτέρω μὲν ἐπήνεσα τὸ Συμβούλιον τῆς δημοσίου διδασκαλίας, ἀπαιταῦν τοὺς ἐξεταζομένους μαθητὰς εἰδέναί τὰ μαθηματικά, ἐνταῦθα δ' ἐπαινῶ, ὅτι προσαπαιτεῖ τὸ καλῶς αὐτοὺς γράφειν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶτταν. Κατενόησε γάρ, ὅτι πρὸς τῇ ἐντεῦθεν ἐκ τῶν ἐγνωσμένων ἤδη ὠφελεία, καὶ ἄλλαι τινὲς γνώσεις ὑπολανθάνουσιν ἐν τοῖς παλαιοῖς τῶν Ἑλλήνων ξυγγράμμασιν· ἀλλ' ἐκ τῆς ἀγνοίας αὐτῶν, ἐκεῖναί τε ἀδηλοὶ ἔτι, καὶ τὰ ξυγγράμματα τῶν σοφωτέρων Ψευδωνύμως ταλαντεύεται. Διὸ καὶ ἡ κατ' ἀναδρομὴν κρίσις ἀπὸ τῶν διεφθορότων ἐκδεδομένων τεμμάχιων ἐπὶ τὰ διπλᾶ Εὐπόριστα, ἐπισφαλῆς ἐστὶ παντάπασιν· καὶ ἀνάγκη ἐκ τοῦ ὅλου κρίνειν τὸ μέρος τοῖς ὀπωσοῦν μὴ ἀγεύστοις Ἑλληνικῆς παιδείας, ὡσπερ ἐκπεριέχοντος τὸ περιεχόμενον· καὶ ἐπιγνῶναι σαφῶς, εἰ τὰ τεμμάχια πρὸς ὅλον τὸ ἐμὸν ἀναχτέα Ἀντίγραφον.

Εἰ δὲ ὅτι τὰ ἐκδοθέντα τῶν Εὐπορίστων Τεμμάχια, νόθα τινὲς ὑπέλαβον, διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἐμὸν ἀντίγραφον νομίζειν Ψευδώνυμον, οὐκ ὀρθῶς ἔχει· καὶ τάχα μὲν ἐκεῖνα, ἅτε παρακεκομμένα, λόγον τινὰ ἔχει ὑποληφθῆναι οὕτω παρὰ τῶν ἀντιγραφέων, τὸ δ' ἐμὸν οὐδὲ διὰ τὴν τῶν νόθων ἐπιγραφὴν εὐλόγως Ψευδώνυμον νομισθήσεται. Ὅτι καὶ Γαληνὸς αὐτὸς μαρτυρεῖ συντεταχέναι δύο βιβλία περὶ Εὐπορίστων, λέγων (1).

(1) Γαληνοῦ Θεραπευτικῆς μεθόδου βιβλίον ιδ'.